



УДК 352.075:331.1

## ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

**І. Мойсеєнко**

*Львівський державний університет внутрішніх справ*

*В статті електронне урядування розглядається як форма організації державного управління, при якому відбувається активна взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування з територіальними громадами на основі ІКТ. Сформульовано інформаційні чинники та завдання безпеки та сталого розвитку регіонів на основі вдосконалення територіального управління.*

*Ключові слова: електронне урядування, сталий розвиток територій, територіальні громади, ефективність територіального управління*

Місцеве самоврядування в Україні характеризується роздрібненістю територіальних громад та районів, їх низькою громадською активністю та участю в місцевому самоврядуванні. Значна частина повноважень територіальних громад, що за своєю природою могли би реалізуватися місцевими регіональним самоврядуванням, виконуються місцевими державними адміністраціями або іншими державними органами. Так, для громадян будь-яка справа, вирішення якої вимагає звернення до органів публічної влади, супроводжується надмірною складністю, численними бюрократичними та матеріальними перепонами, а діяльність органів місцевого самоврядування є мало ефективною для розвитку територій [1].

Актуальність досліджень проблем територіального управління в умовах інформаційної економіки визначаються такими факторами:

- потребою держави гарантування економічної безпеки держави та трансформації економіки на засадах концепції сталого розвитку;
- нерівномірністю соціально-економічного розвитку регіонів;
- потребами інноваційного розвитку регіонів з новими пріоритетами соціальної, економічної і екологічної складових розвитку;
- необхідністю впровадження наступних етапів 3 та 4 рівня впровадження електронного урядування для підвищення ефективності територіального управління на основі застосування сучасних ІТ технологій.

Інформаційні чинники безпеки та сталого розвитку регіонів на основі вдосконалення територіального управління полягають у розв'язку наступних завдань.

- вдосконалення місцевого електронного управління та самоврядування за участю територіальних громад;
- розвиток інформаційного суспільства, доступності інформації в системі електронного урядування;
- захист інформаційних прав громадян та інформаційної безпеки держави [1; 2].

Головна проблема на сьогодні – це не переорієнтація зусиль Народу з вирішення окремих, на перший погляд, важливих проблем (екологія, зарплата, ціни, корупція,



злочинність і т. д.), – на рішення ОДНОГО, але найважливішого ПИТАННЯ: – повернути втрачену владу через вдосконалення існуючих і створення нових інструментів та моделей керування активністю територіальних громад в системі електронного урядування та місцевого самоврядування [3].

На сьогодні існує така практика регіонального та муніципального управління, коли місцеве самоврядування, по суті, підміняється управлінням адміністративно-територіальним устроєм. З принципів місцевого самоврядування в Україні практично не використовується основний принцип – а саме, принцип самовизначення та самоорганізації територіальної спільноти. Як правило, замість реального самоврядування, що виходить з самовизначення територіальних спільнот, застосовується правління, адміністрування з боку ієрархії державної бюрократії і влади та неефективне виконання делегованих повноважень територіальних громад.

Поточна політична система України найменше пристосована до розвитку місцевої демократії та самоврядування. Питання, які потребують повсякденних, прагматичних рішень, регулювання поточних та критичних потреб місцевої громади, місцевого населення підмінюються необхідністю реалізації регіональної політики скерованої на освоєння виділених бюджетних коштів, при їх нецільовому використанні або витрачанні та розкраданні.

Таким чином, центральним у питанні формування місцевого самоврядування стає питання організації політико-управлінського процесу на місцях.

Електронне урядування – це форма організації державного управління, при якому відбувається активна взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування, як між собою так і з громадянами, територіальними громадами, бізнесом з допомогою ІКТ. З іншого боку вона є інструментом демократизації суспільства, невід’ємною складовою та умовою розвитку інформаційного суспільства та впровадження інноваційної моделі розвитку держави.

**Етапи розвитку електронного урядування.** Створення веб ресурсів міністерств і відомств про місію і напрями діяльності.

Елементи інтерактивності – електронна приймальня та здійснення операцій в режимі он-лайн.

Створення порталів різних відомств і організацій.

Електронна система державного управління на основі єдиних стандартів та урядового порталу (Україна знаходиться у процесі переходу до 3 етапу) [7].

Електронне самоврядування та мережева економіка пов’язані з використанням технологічного прогресу як рушійної сили соціально-економічного розвитку, спроможністю країни використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Міжнародні методики оцінюють готовність країни до використання ІКТ за такими трьома напрямками:

- загальний стан комерційного, нормативно-правового та інфраструктурного середовища з точки зору ІКТ;
- готовність приватних осіб, компаній та державних органів до застосування ІКТ та вилучення з цього вигоди;
- фактичний ступінь використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій [2,3,4].

За результатами міжнародних досліджень рейтинги України щодо впровадження ІКТ становлять:

- Глобальний індекс конкурентоспроможності 2011-2012 (WEF Global Competitiveness Index) – 82 місце (89 – у минулому році) із 142 країн;



- Індекс технологічної готовності 2011-2012 (WEF Technological Readiness Index) – 82 місце із 142 країн;
- Індекс мережевої готовності 2011-2012 (WEF Networked Readiness Index) – 75 місце (90 – у минулому році) із 142 країн;
- Е-готовність уряду (Government readiness) – 122 місце із 138 країн;
- Використанням урядом ІКТ (Government usage) – 75 місце із 138 країн;
- Рейтинг за електронною готовністю 2010 (EIU eReadiness Ranking) 64 місце із 70 країн;
- Індекс електронного уряду ООН 2012 (UN e-Government Index) – 68 місце (54 – у минулому році) із 193 країн [4,7].

Стратегічними залишаються питання забезпечення або самозабезпечення функціонування місцевої влади – фінанси, закон, державний контроль та державне управління, партії, ідеології, а особливо проблеми кадрового, методологічного забезпечення, питання ідеології, інструментарію впровадження низової демократії.

Міжнародна практика показує, що ефективність місцевого самоврядування можлива тільки при наявності законодавчо встановлених, виняткових прав, функцій і обов'язків органів місцевого самоврядування, а не проделеговані повноваження, які практикуються зараз та є тимчасовими. Незважаючи на декларовану політику децентралізації влади і управління, в Україні, за деякими даними, до 80% повноважень і компетенцій місцевих органів самоврядування (міських, обцинних та сільських рад) є делегованими функціями. Делеговані ж повноваження, як правило, обмежені як за часом, так і за масштабом і можливостями самостійно розпоряджатися цими повноваженнями. В Україні найчастіше говорять саме про делегування функцій в ході децентралізації системи державного управління.

Досвід європейських та інших розвинених країн показує, що ніяке делегування представницьких функцій органів місцевого самоврядування вищестоящим органам влади не може об'єктивно й адекватно вирішити проблеми місцевої громади, отже, дати ефективні рішення проблем місцевого співтовариства.

У питанні місцевого самоврядування існує явний дисонанс між державно-політичною, адміністративно-управлінською доцільністю і прагматичними потребами місцевих громад і співтовариств; між інституційними інтересами держави і життєвими запитами місцевого населення.

**Мета** даного дослідження – визначити напрями вдосконалення місцевого електронного самоврядування для підвищення ефективності державного управління та забезпечення сталого розвитку територій.

**Виклад основних положень.** Зміцнення місцевого самоврядування, максимальне наближення системи державного управління до місцевості покликане забезпечити необхідну гнучкість і оперативність реагування на реальні потреби населення. Особливості організації та структурування місцевого управління залежать від умов, потреб і можливостей регіонів, районів і місцевостей, управлінських та адміністративних повноважень органів місцевого самоврядування.

Завдання державної влади – зафіксувати в Конституції країни права місцевого самоврядування та законодавчо відрегулювати практику місцевого самоврядування, надаючи необхідну експертну та ресурсну допомогу, а потім контролювати виконання Конституції і законів на всіх рівнях державного і комунального управління.

Створення системи ефективної публічної влади повинно відбуватися шляхом комплексного проведення належно підготовлених реформи місцевого самовря-



дування та реформи адміністративно-територіального устрою, яка матиме на меті створення чіткої тривірневої системи адміністративно-територіальних одиниць: громада, район та регіон. При визначенні повноважень для органів державної влади кожного рівня адміністративно-територіальних одиниць необхідно виходити із принципу субсидіарності [2].

Територіальною основою для регіонального самоврядування є регіони як адміністративно-територіальні одиниці, що становлять складові частини держави, формування яких обумовлене історичними, географічними, економічними та іншими факторами.

Основними завданнями регіонального самоврядування повинно бути забезпечення соціально-економічного розвитку регіону, сприяння залученню інвестицій, розвитку транспортної інфраструктури регіонального значення, розвитку культури, спорту та туризму, охорони довкілля, збереження етнічних та культурних особливостей регіону, належного функціонування спеціалізованих закладів охорони здоров'я та освіти регіонального значення.

Органами регіонального самоврядування мають бути регіональні ради, що формуватимуться жителями регіону на прямих виборах, та їх виконавчі органи. Матеріальною основою регіонального самоврядування повинні стати об'єкти державної власності, передані у користування відповідним регіонам. Всі ці особливості повинні бути враховані при розробці напрямів вдосконалення територіального Е-врядування.

Для підвищення ефективності державного управління необхідно реалізувати наступні напрями його вдосконалення електронного самоврядування:

**У фінансовій сфері:** модифікація податкової політики, забезпечення стимулюючої ролі місцевих податків, фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

**У соціальній сфері:** підвищення реального рівня доходів населення та соціальних стандартів через зміни в процесах розподілу доходів, політики зайнятості, економіки праці.

**У гуманітарній сфері:** формування високих цінностей через переформатування інформаційного простору й підйом духу громадян на основі духовних основ розвитку соціуму.

**В економічній сфері:** інтелектуально-інноваційна модель розвитку на основі використання потенціалу територій, економічної безпеки та сталого розвитку.

**У громадській сфері:** таємну приватну економічну владу замінити владою публічної, легально формуючі стабільні загально визнані правила поведінки на основі соціального партнерства.

**У сфері державного управління:** впровадження сучасних практик електронного самоврядування та використання когнітивних технологій керування, здатних зменшувати вплив ментальних обмежень керування або знімати такі обмеження на основі зміни системи цінностей та інтересів [8].

Аналізуючи досвід передових країн світу, можна виділити такі основні напрями роботи в сфері поширення та покращення доступу до ІКТ для України: підвищення доступу до ІКТ і їх впровадження в ключові сфери діяльності.; створення й розвиток сприятливого ділового середовища; розвиток людського капіталу; використання WiFi у віддалених та сільських районах; завершення впровадження концепції електронного урядування

Ефективність технологій державного управління залежить від реалізації технологій послідовного визначення цілей державного та територіального



управління за допомогою моніторингу пріоритетності реалізації національних інтересів. До найбільш критичних сфер національних інтересів належать : безпека та якість життя громадян; людський фактор державного управління і соціально-економічного життя країни (професійна деформація посадових осіб, боротьба зі злочинністю, відповідальність посадових осіб, забезпечення прав людини); ефективне енергозабезпечення; реформування оподаткування і створення сприятливого інвестиційного та інноваційного середовища; вдосконалення законів у сфері підприємництва, охорони здоров'я, навколишнього історичного, культурного та природного середовища; підвищення добробуту населення; розвиток громадянського суспільства на основі соціального партнерства та підвищення ефективності електронного урядування.

Базові принципи впровадження електронного урядування:

- реформування державного управління та місцевого самоврядування на основі адміністративно-територіальної реформи та залучення територіальних громад;
- використання принципів прозорості державного управління на всіх рівнях урядування та впровадження електронного урядування транзакційного типу (поширення досвіду, набутого при реалізації пілотних проєктів у сфері e-урядування, зокрема «Електронне міністерство», «Електронний регіон», «Електронне місто», «Електронне село») [7];
- співпраця урядових установ, приватного сектору та неурядових організацій в запровадженні нових взаємовідносин;
- створення системи моніторингу інтересів та потреб громадян і залучення їх до державного управління та місцевого самоврядування.

Необхідна децентралізація влади передбачає, що усі інституції публічної адміністрації виконуватимуть належні функції з врахуванням інтересів територіальної громади та сталого розвитку територій. Органи регіонального самоврядування повинні дбати про економічний та культурний розвиток регіону, збереження його особливостей, процвітання тих галузей, що властиві саме цьому регіону; сила держави забезпечуватиметься її різноманітністю, а не штучним нав'язуванням визначених державою пріоритетів, що гальмує внутрішньо закладений потенціал регіону.

Ефективність місцевого самоврядування, багато в чому, залежить від створення умов для комбінування і спільного застосування різних технологій з пріоритетом саме локальних, ендегенних технологій і ресурсів для забезпечення використання потенціалу та сталого розвитку. На місцевому рівні технології прийняття управлінських рішень повинні передбачати поєднання рішень державного апарату і об'єднаної, публічної, колективістської технології місцевого Е-самоврядування.

1. Местное самоуправление в Украине: формула без содержания. Електронний ресурс. Режим доступу: [dialogs.org.ua/ru/project/page11684.html](http://dialogs.org.ua/ru/project/page11684.html)
2. Щодо реалізації реформи місцевого самоврядування. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://minregion.gov.ua/news/rozyasnennya-schodo-zmin-do-konstituciyi-ukrayini-na-realizaciyu-reformi-miscevogo-samovryaduvannya-ta-kursu-uryadu-na-decentral-874151/>
3. «Реальне Народовладдя» (Чернігів). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://prana.nov.ru/blogs/eg>



4. Концепція реформування місцевого самоврядування Електронний ресурс. Режим доступу: [fmd.kh.ua/news/kontseptsiya-reformu](http://fmd.kh.ua/news/kontseptsiya-reformu)
5. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Х. Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2010. – 312с.
6. Концепція побудови комплексної системи «Електронний регіон» (Дніпропетровська область) Електронний ресурс. Режим доступу: [egov.at.ua/publ/pro\\_elektronne...v...region.../5-1-0-93](http://egov.at.ua/publ/pro_elektronne...v...region.../5-1-0-93)
7. Україна поліщила свої позиції в рейтингу ІКТ – Інфобюлетень Електронний ресурс. Режим доступу: [www.info-kmu.com.ua/2013-10-11-000000am/.../16434817.html](http://www.info-kmu.com.ua/2013-10-11-000000am/.../16434817.html) Мойсеєнко І. П. Антикризове управління: нова економічна парадигма // Державне антикризове управління економікою в умовах глобалізації. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 25-27 листопада 2013.6К.: КНЕУ, 2013. С. 201-205.

## PERFECTION OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN INFORMATIVE ECONOMY

I. Myseenko

*Lviv state university of internal affairs*

In the article an electronic management is examined as a form of state administration's organization at which the active co-operating of public, local self-government, authorities is with territorial societies on the basis of ІКТ. Informative factors and tasks of safety and steady development of regions are formulated on the basis of territorial management perfection.

Keywords: electronic management, steady development of territories, territorial societies, efficiency of territorial management.

## СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

И. Мойсеенко

*Львовский государственный университет внутренних дел*

В статье электронное управление рассматривается как форма организации государственного управления, при котором происходит активное взаимодействие органов государственной власти, местного самоуправления, с территориальными обществами на основе ІКТ. Сформулированы информационные факторы и задания безопасности и устойчивого развития регионов на основе совершенствования территориального управления.

Ключевые слова: электронное управление, устойчивое развитие территорий, территориальные общества, эффективность территориального управления.